

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Комунальний вищий навчальний заклад
«Вінницька академія неперервної освіти»
Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

ІДЕЇ ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СУЧАСНА СИСТЕМА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-методичної конференції,
присвяченої 97-річчю від дня народження
Василя Сухомлинського,
м. Кіровоград, 29-30 вересня 2015 року**



Кіровоград
2015

УДК 378.1

ББК 74.580.223

I 29

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(протокол від 27.10.2015 р. № 4)*

Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – 468 с.

Рецензенти:

Василенко Н.В., доктор педагогічних наук (м. Вінниця);
Войтко В.В., кандидат педагогічних наук (м. Кіровоград).

Відповідальна за випуск – Л.В.Корецька

Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-методичної конференції «Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання», яка відбулася 29-30 вересня 2015 року на базі комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Науковим, науково-педагогічним, педагогічним працівникам.

Матеріали опубліковані в авторській редакції

ISBN 978-617-7079-38-4

© КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2015

© Автори статей, 2015

Єфіменко С.М. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	132
Жерновникова О.А. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	137
Жизномірска О.Я. ПІДГОТОВКА АСИСТЕНТІВ ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	141
Захарова Л.В. РОЛЬ ПЕДАГОГА В ОСВІТНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ, НАРОДЖЕНИХ ВІД ВІЛ-ІНФІКОВАНИХ МАТЕРІВ..	146
Ільченко Г.А. ІНКЛЮЗИВНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ОСВІТИ ДЛЯ ВСІХ ДІТЕЙ.....	150
Ільченко О.П. СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ В ПТНЗ.....	153
Казачінер О.С. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ.....	158
Кайдалова Г.П. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ.....	163
Калініна Т.С. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	165
Калініченко І.О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	169
Калініченко Н.А. ПЕДАГОГІКА СЕРЦЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	172
Картава Ю.А. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІАГНОСТИЧНОГО НАОЧНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ.....	177
Каспрішина С.М. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ.....	180

відповідності з віковими та індивідуальними потребами дітей та учнів.

Досягти ефективності педагогічної діяльності з «неповноцінними» дітьми можна лише за умови, що складовою частиною навчального процесу будуть толерантність, справедливість, доброзичливість і повага людей [2]. Гуманна місія освітнього закладу й педагога – врятувати цих дітей, ввести їх у світ суспільства, духовного життя, сприяти їхньому становленню.

Список використаних джерел

1. Антология педагогической мысли Украинской ССР. // Составитель Н.П. Калениченко. – М.: Педагогика, 1988. – 640 с.
2. Методика і технології роботи соціального педагога / Під ред. М. А. Галагузова, Л. В. Мардахаева. - М., 2002.
3. Іноземцева С.В. Використання педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в роботі з дітьми з особливими потребами. / Іноземцева С.В. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu_ttmniv/2008_21/11.html.
4. «Обережно: дитина»: В.О. Сухомлинський про важких дітей: Темат. зб. / упор. Т.В.Філімонова; за наук.ред. О.В. Сухомлинської. – Луганськ : Луганський національний університетімені Тараса Шевченка, 2008. – 264 с.
5. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В.О.Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1978. – 264 с.
6. Сухомлинський В.А. Сердце отдаю детям / В.А. Сухомлинский. – К. : Радянська школа, 1973. – 287 с.

УДК [371.26:811.11] : 376.4

О.С. Казачінер
м. Харків

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Автором розроблено алгоритм здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного, інтеграційного, командного підходів.

Ключові слова: контроль, оцінювання, навчальні досягнення учнів, інклюзивний клас, іноземна мова

The algorithm of control and educational establishments' evaluation of students at the foreign language lessons in inclusive classroom on base of personally oriented, competence, integrative and team approaches was worked out by the author.

Key words: control, evaluation, students' educational establishments, inclusive classroom, foreign language

Вступ. Контроль, оцінювання, облік знань учнів – важлива проблема теорії і практики навчання. Без перевірки або самоперевірки засвоєних знань, набутих умінь і навичок неможливе якісне здійснення цієї проблеми. Особливо це стосується навчання в інклюзивному класі, де оцінювання навчальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами відбувається за спеціально розробленими критеріями, зорієнтованими на навчальну програму спеціальної школи, або за критеріями оцінювання масової школи.

Як відомо, контроль є основою для вдосконалення чи корекції змісту, методів і прийомів роботи, а відтак дозволяє постійно стежити за виконанням програмних вимог з окремих предметів, зокрема з іноземної мови.

Питанню організації контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів в інклюзивному класі присвячені дослідження Т.Сак, у спеціальній школі – О.Хохліної. У працях Т.Сак [6] розглянуто застосування зворотного зв'язку в інклюзивному навчанні як засобу залучення дитини з особливими освітніми проблемами до навчальної діяльності на уроці. Проблеми організації контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів під час навчання іноземних мов присвячено дослідження А.Горчева, О.Калмикової, А.Миролюбова, С.Ніколаєвої, Є.Пассова, О.Полякова, І.Рапопорта тощо.

Отже, як свідчить здійснений аналіз науково-педагогічної літератури, питання здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі на сьогодні є не розробленим, проте надзвичайно актуальним і потребує розв'язання.

Виклад основного матеріалу. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюється за критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.2011 № 329, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за № 566/19304. Нормативно-правовою основою для здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі також є Постанова Кабінету Міністрів України № 872 від 15 серпня 2011 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», Інструктивно-методичний лист від 18.05.12 № 1/9-384 «Організація інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов у системі загальної освіти [1; 2]. навчальні програми з іноземної мови, Загальноєвропейські рекомендації з

мовної освіти, Інструктивно-методичні матеріали щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України 28.01.2014 № 1/9-74).

Як відомо, завданням контролю навчальних досягнень учнів з іноземної мови передусім є визначення та оцінювання рівня сформованості іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. В інклюзивному класі контроль, перевірка і оцінка результатів навчання є невід'ємними елементами навчально-виховного процесу, без яких неможлива повноцінна взаємодія між учителем та учнем [3, с. 22]. Цінним для нашої роботи є розробка Т.Сак критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з різними типами порушень психофізичного розвитку, а також аналіз особливостей безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами у першому класі [3, с. 22-39]. У навчанні дітей з особливими освітніми потребами не менш важливим є розроблення способів, видів завдань, тестів, які дозволяють визначати наявність і рівень сформованості психічних явищ та їхні характеристики.

Звернемося до принципів, які забезпечують успішність оцінювання, розроблених А.Симановським: 1) Принцип градації складності навчального матеріалу. 2) Принцип свободи вибору учнем складності завдання. 3) Принцип поступового накопичення досягнень. 4) Принцип вибору [5, с. 6]. Крім того, в інклюзивному класі важливим засобом контролю та оцінки, який ґрунтовно доповнює критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови, є портфоліо.

Таким чином, на основі сказаного вище виникає необхідність розробки алгоритму здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі. Оскільки інклюзивне навчання в цілому ґрунтується на особистісно орієнтованому, інтеграційному, командному підходах, а навчання іноземної мови – на компетентнісному, то результатом упровадження алгоритму, має, на нашу думку, стати ефективна організація контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі на засадах саме цих підходів.

Як було зазначено вище, *зміст контролю* полягає у визначенні обсягу, рівня та якості засвоєння навчального матеріалу, визначенні та оцінюванні рівня сформованості іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь, виявленні успіхів у навчанні, прогалин у знаннях, уміннях та навичках окремих учнів та всього класу. Звісно, ефективна організація контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі повинна бути забезпечена *нормативно-*

правовими документами, що, в свою чергу, зумовлено специфікою контролю та оцінювання на засадах інклюзії.

З метою належної організації контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі необхідними складовими алгоритму ми вбачаємо *реалізацію функцій контролю, дотримання вимог до організації контролю та оцінювання на засадах інклюзії*.

В інклюзивному класі, зокрема під час навчання іноземної мови, вчителем мають використовуватися різні *види контролю, його форми та методи*.

Розроблений алгоритм представлено на рис. 1.

Зміст контролю – виявлення, встановлення та оцінка знань учнів з особливими освітніми потребами з іноземної мови, тобто визначення обсягу, рівня та якості засвоєння навчального матеріалу, визначення та оцінювання рівня сформованості іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь, виявлення успіхів у навчанні, прогалин у знаннях, уміннях та навичках окремих учнів та всього класу



Нормативне забезпечення організації контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП з іноземної мови: Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов у системі загальної освіти, навчальні програми з іноземної мови, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, Інструктивно-методичні матеріали щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України 28.01.2014 № 1/9-74) та ін.



Специфіка контролю та оцінювання на засадах інклюзії: градація складності навчального матеріалу, свобода вибору учнем складності завдання, поступове накопичення досягнень, можливість для учня поліпшити власні досягнення



Реалізація функцій контролю: зворотного зв'язку, діагностичної, навчальної, діагностико-коригуючої, стимулюючо-мотиваційної, розвивально-виховної



Дотримання вимог до організації контролю та оцінювання на засадах інклюзії: діалогічний принцип, принципи: колективізму, індивідуалізації, внутрішньої диференціації, права вибору, багатоманітності форм, добровільності, об'єктивності, систематичності, своєчасності, дієвості



Види контролю: попередній, поточний, тематичний, підсумковий
Форми контролю: за формою організації: індивідуальний або фронтальний / груповий; за характером оформлення відповіді – усний або письмовий; за використанням рідної мови – одномовний або двомовний.
Методи контролю: усної перевірки (бесіда, розповідь учня); письмової перевірки (самостійні й контрольні роботи, тести, твори, перекази, диктанти); мовне портфоліо; самоконтроль, взаємоконтроль.



Результат: ефективна організація контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного, інтеграційного, командного підходів

Рис. 1 – Алгоритм здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі

Висновки. Алгоритм здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі має, на нашу думку, ґрунтуватися на змісті контролю, що полягає у виявленні, встановленні та оцінюванні знань учнів з особливими освітніми потребами з іноземної мови, на основі нормативно-правового забезпечення. Складовими алгоритму ми вбачаємо реалізацію функцій контролю, дотримання вимог до організації контролю та оцінювання на засадах інклюзії, використання різних видів, форм та методів контролю. Прогнозованим результатом упровадження даного алгоритму повинна стати ефективна організація контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземної мови в інклюзивному класі на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного, інтеграційного, командного підходів.

Список використаних джерел

1. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов в системі загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/materials/estimation/2395/>
2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lieblingsjob.ucoz.com/publ/normativno_pravova_dokumentacija_vchitelja/metodichni_rekomendacii/.

3. Сак Т.В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т.В.Сак. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с.

4. Сак Т. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів в інклюзивному класі / Т.Сак // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – 2010. – № 1. – С. 3-5.

5. Сак Т. Оцінювання навчальних досягнень учнів 1-2 класів в умовах інклюзивного навчання / Т.Сак // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – 2010. – № 2. – С. 3-5.

6. Сак Т.В. Технологія зворотного зв'язку в інклюзивному навчанні / Т.В.Сак // Дефектологія. – 2012. – № 4. – С. 2-5.

7. Сак Т. Технологія портфоліо в інклюзивному класі / Т.Сак // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. – 2009. – № 4. – С. 6-9.

УДК 376.1

Г.П. Кайдалова
м. Рожище, Волинська область

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглядається питання впровадження інклюзивного навчання в межах загальноосвітніх навчальних закладів України. Окрема увага акцентується на нормативно-правовій базі країни щодо даної проблеми, згідно з якою діти з особливими потребами мають можливість навчатися разом із здоровими однолітками.

Ключові слова: інклюзивне навчання, інклюзивна освіта, діти з особливими потребами, загальноосвітній навчальний заклад.

THE IMPLEMENTATION OF INCLUSIVE EDUCATION IN UKRAINE.

The article examines the question of implementation of inclusive education in educational institutions of Ukraine. Special attention is paid to the legal framework of the country, according to which children with special needs have the opportunity to study with healthy peers.

Keywords: inclusive education, children with special needs, educational institutions.

Постановка проблеми. Рівень здоров'я дорослого покоління останніми роками помітно погіршується, негативно впливає на здоров'я дітей та молодших нащадків. Шкідливі звички, захворювання, екологічний фактор – все це частково або повністю впливає на народження дітей з різними видами порушень. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку альтернативних шляхів вирішення проблеми навчання, пристосування до зручних умов життя дітей та людей з особливими потребами.

Аналіз наявних досліджень. Особливої уваги заслуговують напрацювання у розвитку методики інклюзивного навчання таких

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ІДЕЇ ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СУЧАСНА СИСТЕМА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої
97-річчю від дня народження Василя Сухомлинського,
м. Кіровоград, 29-30 вересня 2015 року*

Укладач – Жосан Олександр Едуардович,
кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки,
психології і корекційної освіти комунального закладу
«Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Коректор – Петренко В.П.

Підписано до друку 28.10.2015 р.
Формат 60х84¹/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнограф. Умов. друк. арк. 29,25. Обл.-вид. арк. 22,90.
Тираж 100 прим. Зам. № 0081.

Приватне підприємство «Ексклюзив-Систем»
Вул. Т. Шевченка, 25, м. Кіровоград, 25006
Тел./факс 24-35-53

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 4470 від 17.01.2013 р.*